

Zielona Góra
w relacjach podróżniczych i prasowych
z XVIII–XX wieku

Antologia tekstów źródłowych

Grünberg in Schlesien
in Reise- und Presseberichten
aus dem 18.–20. Jahrhundert

Anthologie der Quellentexte

Redakcja / Redaktion:

Agnieszka Bormann, Bartłomiej Gruszka, Szymon Płóciennik

Zielona Góra – Görlitz 2025

Wybór tekstów / Auswahl der Texte: Bartłomiej Gruszka, Szymon Płóciennik
Współpraca / Zusammenarbeit: Agnieszka Bormann

Tłumaczenia / Übersetzungen: Halinka Bohuta-Stapel, Arkadiusz Cincio,
Friedrich Gotthelf Friese, Maria Kolbuszewska, Izabela Korniluk, Beata Majnicz,
Kazimierz Pydyniak, Marcin Wawrzyńczak

Transkrypcje / Transkriptionen: Bartłomiej Gruszka z wykorzystaniem
Google Gemini Chatbot / Bartłomiej Gruszka unter Verwendung
des Google Gemini Chatbots

Przypisy / Anmerkungen: Agnieszka Bormann, Bartłomiej Gruszka,
Szymon Płóciennik

Redakcja, korekta / Redaktion, Korrektur: Agnieszka Bormann,
Szymon Płóciennik

Projekt książki, okładki, skład / Buchgestaltung, Cover, Satz: Bartłomiej Gruszka

Na okładce fragment akwaforty autorstwa Carla Friedricha Stuckarta z 1819 roku,
Zielona Góra na Dolnym Śląsku / Auf dem Umschlag ein Ausschnitt einer Radie-
rung von Carl Friedrich Stuckart aus dem Jahr 1819, *Grünberg in Nieder-Schlesien*.

Pochodzenie grafik i zdjęć wykorzystanych w publikacji przedstawiono w spisie
ilustracji zamieszczonym na końcu książki / Die Herkunft der in der Publikation
verwendeten Grafiken und Fotos ist im Verzeichnis der Illustrationen am Ende
des Buches angegeben.

ISBN: 978-83-961119-7-5; 978-3-9827832-0-8; 978-83-969428-5-2

© Fundacja Tłocznia, Schlesisches Museum zu Görlitz & Zielonogórski Ośrodek
Kultury, Zielona Góra – Görlitz 2025

Publikacja została dofinansowana przez Referat ds. Kultury Śląska przy Muzeum
Śląskim w Görlitz ze środków Pełnomocnika Rządu Federalnego ds. Kultury
i Mediów, przez Miasto Zielona Góra i Zielonogórski Ośrodek Kultury /
Die Publikation wurde gefördert aus Mitteln des Beauftragen der Bundesregie-
rung für Kultur und Medien über das Kulturreferat für Schlesien am Schlesi-
schen Museum zu Görlitz, durch die Stadt Zielona Góra sowie das Kulturzentrum
Zielona Góra.

Der Beauftragte der Bundesregierung
für Kultur und Medien

Spis treści / Inhaltsverzeichnis

Wstęp / Einleitung	9
Johann Friedrich Zöllner / 1791	
<i>Listy o Śląsku, Krakowie, Wieliczce i Hrabstwie Kłodzkim z podróży w roku 1791</i>	19
<i>Briefe über Schlesien, Krakau, Wieliczka und die Grafschaft Glatz auf einer Reise im Jahr 1791</i>	31
John Quincy Adams / 1800	
<i>Listy o Śląsku. Napisane podczas podróży przedsięwziętej przez ten kraj w roku 1800, 1801</i>	45
<i>Briefe über Schlesien. Geschrieben auf einer in dem Jahre 1800, 1801 durch dieses Land unternommenen Reise</i>	51
Friedrich Engels / 1842	
<i>List do Marii Engels w Ostendzie</i>	59
<i>Brief an Marie Engels in Ostende</i>	61
Grünberger Wochenblatt / 1860	
<i>Observatorium na Wzgórzu Pasterskim</i>	63
<i>Ein Observatorium auf dem Hirtenberge</i>	69
Grünberger Wochenblatt / 1860	
<i>Wzgórze Żeltonogórskie</i>	75
<i>Grünbergshöhe</i>	79
Bluszcz / 1887	
<i>Winobranie w Żeltonogórze na Szlązku</i>	81
<i>Weinlese in Grünberg in Schlesien</i>	85

Johannes Trojan, Kladderadatsch / 1888

<i>Wino rocznik 1888</i>	89
<i>Die achtundachtziger Weine</i>	93

Johannes Trojan, National Zeitung / 1889

<i>Winobranie w Zielonej Górze (część I)</i>	97
<i>Weinlese in Grünberg (Teil I)</i>	107

Johannes Trojan, National Zeitung / 1889

<i>Winobranie w Zielonej Górze (część II)</i>	117
<i>Weinlese in Grünberg (Teil II)</i>	125

Berliner Börsen-Zeitung / 1900

<i>Jubileusz zielonogórskiego winiarstwa</i>	131
<i>Jubiläum des Grünberger Wein-Baues</i>	145

Leipziger Tageblatt / 1910

<i>Winobranie w Zielonej Górze</i>	157
<i>Weinlese in Grünberg</i>	163

Heinrich Lee, Berliner Tageblatt / 1911

<i>Ciemna strona Zielonej Góry. Studium wina ze Śląska</i>	169
<i>Grünberger Schattenseite. Eine Weinstudie aus Schlesien</i>	177

Paul Loitz, Berliner Tageblatt und Handels-Zeitung / 1915

„ <i>Marka Hindenburg</i> ”. <i>Winobranie w Zielonej Górze</i> <i>w roku wojennym</i>	185
„ <i>Marke Hindenburg</i> ”. <i>Grünberger Weinlese im Kriegsjahr</i>	189

Erich Köhrer, Berliner Börsen-Zeitung / 1923

<i>Raport gospodarczy z Zielonej Góry</i>	193
<i>Wirtschaftsbrief aus Grünberg</i>	203

Erich Köhrer, Berliner Börsen-Zeitung / 1923

<i>Śląska podróż alkoholowa</i>	215
<i>Schlesische Alkoholfahrt</i>	225

Erich Köhrer, Berliner Börsen-Zeitung / 1924

<i>Miasto alkoholu</i>	233
<i>Die Alkoholstadt</i>	241

Grünberger Wochenblatt / 1926

<i>100 lat gronowego wina musującego z Zielonej Góry!</i>	247
<i>100 Jahre Grünberger Trauben-Sekt!</i>	257

Solinger Tageblatt / 1937

<i>Najbardziej wysunięte na północ miasto winiarskie na Ziemi.</i>	267
<i>Die nördlichste Winzerstadt der Erde</i>	269

Zschopauer Tageblatt und Anzeiger / 1939

<i>Honor ocalony. Najstarsze wino musujące w Niemczech – oryginalny Grünberger!</i>	271
<i>Immerhin – eine Ehrenrettung. Deutschlands ältester Sekt – Original Grünberger!</i>	273

Henry Kamm, The New York Times / 1966

<i>Polacy piją piwo na Świącie Winobrania.</i>	275
<i>Polen trinken Bier beim Weinlesefest</i>	277

<i>Spis ilustracji.</i>	279
<i>Verzeichnis der Illustrationen.</i>	283